Isaac Asimov

CEL DIN URMĂ RĂSPUNS

din volumul Vântul schimbării,
The Winds of Change, 1988

Murray Templeton era în floarea vârstei: avea patruzeci şi cinci de ani şi toate componentele corpului său se aflau în perfectă stare, cu excepția câtorva porțiuni vitale din artera coronariană. Această neregulă, însă, a fost mai mult decât suficientă.

Durerea l-a pălit brusc, crescând în intensitate, până când a devenit de nesuportat, apoi s-a stins încet-încet. Îşi simțea răsuflarea încetinind, pe măsură ce pacea se aşternea peste el.

Nu există nici o plăcere mai mare decât absența durerii imediat după o criză. Murray încerca până şi o senzație de imponderabilitate, de parcă ar fi plutit peste capetele tuturor.

Şi-a deschis ochii şi a observat amuzat că ceilalți oameni din încăpere încă se vânzoleau încoace şi-ncolo. Se afla în laborator când începuseră durerile. Acest incident îl luase prin surprindere şi, când se prăbuşise, auzise strigătele înspăimântate ale celor din jur. Apoi agonia pusese stăpânire pe el şi nu-l mai interesase nimic.

Totuşi, i se părea ciudat că, deşi durerea încetase, ceilalți continuau să se agite, făcându-şi de lucru deasupra trupului său, şi păreau speriați.

Brusc, Murray şi-a dat seama că, de fapt, îi privea pe toți *de sus.* Era, în acelaşi timp, întins pe podea, cu fața schimonosită, dar se afla şi aici, aproape de tavan, privind cu calm derularea faptelor.

"Minunea minunilor!" şi-a spus el în gând. "Care va să zică, poveştile alea cu viaţa de apoi erau adevărate!"

Şi, deşi această constatare era umilitoare pentru un fizician ateist, descoperirea respectivă nu i-a tulburat pacea lăuntrică, ci i-a provocat doar o surpriză minoră.

"Acum ar trebui să apară şi un înger sau, mă rog, ceva asemănător..."

Treptat, imaginile pământene se ştergeau din faţa ochilor lui. Conştiinţa ii era invadată de un întuneric profund, iar în depărtare se zărea o siluetă de lumină, cu aspect vag uman, ce radia căldură.

"Ce glumă bună!" şi-a zis în sinea lui. "Cred că mă duc în Rai."

Dar chiar în momentul când gândea asta lumina a dispărut, lăsând însă în urmă căldura. Senzaţia de pace nu slăbise în intensitate, în ciuda faptului că în tot Universul nu rămăsese decât el singur — şi Vocea.

— Am făcut-o de nenumărate ori, dar de fiecare dată sunt în stare să mă bucur de reuşită, a spus Vocea.

Murray a vrut să-i răspundă, însă nu era sigur dacă mai avea gură, limbă sau corzi vocale. Totuşi, a încercat să scoată un sunet, să rostească oarece cuvinte, prin contracţia a nu-ştiu-ce. Şi a reuşit. Şi-a auzit propria voce, atât de familiară, şi propriile cuvinte, atât de clare:

— Ăsta e Raiul?

— Nu e un loc, aşa cum înţelegi tu noţiunea de loc, i-a răspuns Vocea.

Lui Murray ii era puțin jenă să pună următoarea întrebare, dar trebuia s-o facă:

— Să mă ierți dacă par un dobitoc, dar sunt nevoit să te întreb: tu eşti Dumnezeu?

Fără să-şi schimbe intonația, fără să altereze câtuşi de puțin perfecțiunea sunetului, Vocea a reuşit totuşi să imprime răspunsului o vagă notă de amuzament:

— Ciudat! Mereu mi se pune aceeaşi întrebare, deşi într-un număr infinit de feluri. N-am cum să-ți dau un răspuns pe care să-l poți înțelege. Eu *sunt* - asta e singura explicație clară pe care ți-o ofer. Tu n-ai decât să mă îmbraci în orice concept îți e mai la îndemână.

— Şi eu ce sunt? a continuat fostul fizician seria întrebărilor. Un suflet? Sau sunt şi eu doar o existență personificată?

Murray încerca din răsputeri să nu pară sarcastic, dar nu prea reuşea. Apoi s-a gândit, în treacăt, că poate ar fi fost mai bine să adauge un "Sfinția Voastră" sau "Înălțimea Ta" sau, mă rog, *ceva* care să şteargă impresia de zeflemea, dar nu-l trăgea inima s-o facă, deşi, pentru prima oară de când se ştia, medita asupra posibilității de a fi pedepsit pentru insolență, pentru păcate şi de a ajunge în Iad. Oare cum arăta Iadul?

Dar Vocea nu dădea semne că s-ar fi simțit jignită.

— Tu eşti uşor de explicat, chiar şi pentru tine însuți. Dacă vrei, poți să te numeşti un suflet, dar în realitate eşti un nod de forțe electromagnetice, aranjate în aşa fel încât să imite perfect toate conexiunile creierului tău, cel din perioada când

făceai parte din universul palpabil. De aceea poți să gândeşti, să simți, să ai amintiri şi să-ți păstrezi vechea personalitate. Încă mai ai senzația că tu eşti tu.

— Vrei să spui că esența creierului meu e permanentă? a întrebat Murray neîncrezător.

— Câtuşi de puțin. Nimic din tine nu e permanent, cu excepția lucrurilor cărora eu doresc să le confer o asemenea calitate. Eu am alcătuit nodul de forțe. L-am construit în timp ce tu mai aveai învelişul fizic şi l-am pus la punct pentru momentul când urma să-ți închei existența pământeană.

În mod vizibil, Vocea părea încântată de sine însăşi. În tot cazul, a făcut o scurtă pauză — ca şi cum ar fi aşteptat aplauzele —, apoi a continuat:

— Este o construcție complicată, dar extrem de precisă. Fireşte că aş fi putut să creez una pentru fiecare ființă umană din lumea ta, dar mă bucur că n-o fac. Cea mai mare plăcere mi-o oferă selecția...

— Înseamnă că alegi puțini indivizi!

— *Foarte* puțini.

— Şi cu ceilalți ce se întâmplă?

— Îi înghite uitarea. Bineînțeles, tu îți vei imagina că ajung în Iad... Dacă ar mai fi avut trup, Murray ar fi roşit.

— *Eu personal* n-am crezut în chestiile astea. Pe Pământ, însă, se vorbea destul de mult despre Rai şi Iad. Totuşi, nu mi-a trecut niciodată prin minte că aş fi atât de virtuos încât să mă număr printre Cei Aleşi.

— Virtuos?! Ah, da, înțeleg ce vrei să spui. Ori de câte ori mă forțez să pătrund în gândurile voastre mărunte, mă încearcă o senzație neplăcută. Nu, te-am ales pentru capacitatea ta de a gândi; ăsta e criteriul după care selecționez miliarde de ființe inteligente din întregul Univers.

Brusc, Murray s-a trezit că era ros de curiozitate, un mai vechi năravde-al său de pe vremea când încă mai trăia.

— Faci singur selecția sau mai există şi alții ca tine? a întrebat el.

Timp de câteva secunde, a crezut că Vocea se simțise jignită; se înşelase, însă, căci răspunsul a răsunat calm şi impersonal, ca de obicei:

— Este lipsit de importanță pentru tine dacă mai există şi alții asemenea mie. Acest Univers este numai al meu: e invenția mea, realizarea mea şi-mi este hărăzit numai mie.

— Atunci cum de găseşti timp să stai de vorbă cu mine, când trebuie să creezi alte miliarde de noduri? Sunt chiar atât de important?

— Nu eşti important deloc. Stau de vorbă şi cu ceilalți, în acelaşi timp, într-un fel pe care tu l-ai numi simultan.

— Dar, totuşi, nu eşti decât o singură entitate.

Vocea părea din nou amuzată.

— Văd că încerci să mă prinzi pe picior greşit, crezând că mă contrazic. Dacă tu ai fi o amibă, a cărei idee de individualitate s-ar mărgini la o singură celulă, şi dacă ai ruga o balenă compusă din treizeci de cvadrilioane de celule să-ți explice dacă e o entitate sau nu, cum crezi c-ar putea balena să-ți dea un răspuns pe înțelesul tău?

— O să mă gândesc la asta. Există şansa de a afla o soluție bună, a spus Murray cu răceală.

— Foarte bine. Asta e menirea ta — să gândeşti!

— Dar în ce scop? Tu le ştii pe toate, presupun.

— Chiar dacă aş şti totul, n-aş avea cum să ştiu că ştiu totul, a răspuns Vocea.

— Asta sună a filosofie orientală — ceva care pare profund tocmai pentru că n-are nici un sens.

— Eşti un nod care promite multe. Încerci să răspunzi la paradoxul meu cu un alt paradox. Numai că eu n-am intenționat să-ți ofer un paradox. Gândeşte-te, numai: eu exist dintotdeauna, dar ce înseamnă asta exact? Înseamnă că nu-mi amintesc cum m-am trezit la existență. Dacă mi-aş aminti, ar însemna că n-am existat dintotdeauna. Iată, deci, că nu ştiu chiar totul. Şi chiar dacă numărul cunoştințelor mele ar fi infinit, ştiu că mai este o infinitate: cea a totalității cunoştințelor din Univers. Şi atunci, de unde aş avea siguranța că amândouă infinitățile sunt egale? Infinitatea cunoştințelor potențiale poate fi infinit mai mare decât infinitatea cunoştințelor mele actuale. Îți dau un singur exemplu: a cunoaşte *toate* numerele naturale pare înseamnă a cunoaşte o infinitate de numere; mai rămâne însă o infinitate de numere naturale impare, despre care nu ştii absolut nimic...

— Dar numerele impare pot fi obținute prin împărțirea fiecărui număr par la doi, a intervenit Murray. În felul acesta, ajungi să cunoşti şi infinitatea numerelor impare.

— Mă bucură faptul că ai idei. Sarcina ta va fi să găseşti noi şi noi căi de a cunoaşte necunoscutul, mult mai dificile decât aceasta. Ai amintiri, ai informațiile deja acumulate şi vei deduce, cu ajutorul lor, altele noi. Dacă va fi necesar, ți se va permite să afli date noi ce ți se vor părea relevante pentru rezolvarea problemelor pe care ți le vei pune singur.

— Dar n-ai nevoie de mine pentru a afla toate astea! a protestat Murray.

— E mai interesant aşa, i-a replicat Vocea. Am construit Universul ca să am mai multe preocupări. Am introdus în el principiul nesiguranței, entropia, precum şi alți factori de hazard, ca să nu mai fie un univers plicticos şi previzibil. Treaba a mers bine, pentru că m-a amuzat de-a lungul întregii sale existențe. Apoi am permis apariția acelor factori care au dat naştere mai întâi vieții şi apoi inteligenței. Pe aceasta din urmă am folosit-o ca pe un izvor nesecat pentru o echipă de cercetare — nu fiindcă aş fi avut nevoie de vreun ajutor, ci deoarece voiam să introduc un nou factor de hazard. Am descoperit că nu puteam să prevăd noile cunoştințe ce aveau să apară, unde anume se producea evenimentul şi nici ce metodă era folosită.

— Şi asta se întâmplă des? s-a interesat Murray.

— Bineînțeles. Nu trece un secol fără să apară ceva interesant.

— Şi este vorba de ceva la care te-ai fi putut gândi şi singur, dar nu ai făcut-o?

— Exact.

— Şi acum crezi că ai găsit ocazia de a reuşi să le-o iei tuturor înainte, profitând de amabilitatea, dar şi de capacitatea mea intelectuală? a râs Murray.

— Pentru secolul următor nu există, practic, nici o şansă! Dar, pe termen lung, succesul tău e garantat. Ai toată veşnicia înainte...

— Vrei să spui că voi gândi cât va dura veşnicia? În permanență?

— Exact.

— În ce scop?

— Ți-am spus, ca să afli lucruri noi.

— Da, dar în ce scop să aflu lucruri noi? a insistat Murray.

— Asta făceai şi în timpul vieții, pe Pământ, i-a amintit Vocea. Atunci ce scop aveai?

— Să îmbogățesc cunoştințele oamenilor. Să primesc laude de la colegii mei. Să simt că am realizat ceva în scurta viață pe care am avut-o la dispoziție. Acum nu pot descoperi decât ceea ce stă în propriile-ți puteri să descoperi, dacă ai vrea să-ți bați puțin capul. Tu n-ai cum să mă lauzi; cel mult, te poți distra urmărindu-mă. Iar rezultatele muncii mele nu mai au nici o valoare într-o existență eternă.

— Şi nu găseşti că gândirea şi descoperirile au valoare în sine?

— Într-un timp finit, da. În eternitate, nu.

— Îți înțeleg punctul de vedere. Totuşi, n-ai încotro! Trebuie să gândeşti!

— Dar nu poți să mă forțezi!

— Nu vreau să te constrâng s-o faci imediat. De fapt, nici nu va fi nevoie. Din moment ce aceasta este singura ta posibilitate de a acționa, vei gândi. Nu cunoşti nici o modalitate prin care să *nu* gândeşti.

— Atunci, îmi voi găsi un *țel.* Voi inventa unul, s-a încăpățânat Murray.

— Din partea mea, poți s-o faci! i-a răspuns vocea pe un ton condescendent.

— În regulă, l-am descoperit pe cel care îmi trebuia!

— Pot să aflu şi eu despre ce este vorba?

— Îl cunoşti deja. Sunt conştient de faptul că nu comunicăm aşa cum se obişnuia pe Pământ. Mi-ai construit nodul de forțe în aşa fel încât să am iluzia că vorbesc şi că aud, dar, de fapt, tu transferi gândurile înspre şi dinspre mine. Propriu-zis, îmi citeşti gândurile instantaneu, astfel încât nu mai e nevoie să ți le transmit eu.

— Remarcile tale sunt surprinzător de corecte! Acest fapt îmi provoacă o mare bucurie. Dar mă simt la fel de bucuros atunci când îmi spui de bunăvoie ceea ce gândeşti.

— Atunci am să-ți spun. Țelul pe care mi l-am propus va fi descoperirea modului În care poate fi distrus nodul meu. Nu vreau să gândesc la nesfârşit doar ca să te distrez pe tine! Nu vreau să *exist* la nesfârşit doar ca să te distrez pe tine! Mă voi concentra până voi găsi calea de a desface nodul blestemat. Asta mă va amuza *pe mine.*

— N-am nimic împotrivă! a spus Vocea, pe acelaşi ton egal. Chiar şi atunci când te gândeşti cum să pui capăt propriei existențe, poți descoperi lucruri noi şi interesante. Iar dacă

sinuciderea îți va reuşi, te voi reconstrui exact cum ai fost, în mai puțin de o secundă. În tot cazul, voi avea grijă să te fac în aşa fel încât să nu mai reuşeşti şi a doua oară. Dacă vei descoperi o altă metodă, te voi reconstrui eliminând-o şi pe aceea. Şi tot aşa, la infinit. Va fi un joc extrem de interesant, dar tu vei exista veşnic! Asta e vrerea mea!

Murray a simțit cum, înlăuntrul lui, mânia dădea în clocot, şi totuşi, glasul nu i-a tremurat când a vorbit din nou:

— Deci, până la urmă, deduc că nu mă aflu în Rai, ci în Iad. Susții că nu există nici unul, nici altul, dar dacă acesta este Iadul, minciunile tale fac parte din jocul Diavolului.

— În cazul acesta, ce rost are să-ți spun că nu eşti în Iad? Totuşi, te asigur încă o dată: aici nu este nici Raiul, nici Iadul. Aici exist doar EU.

— Dar dacă gândurile mele nu-ți vor fi de folos? N-ar fi mai bine să mă dezintegrezi şi să nu mai ai grija mea, din moment ce nu-ți voi fi de nici un ajutor?

— Vrei o recompensă? Vrei Nirvana ca preț pentru eşec, intenționezi să-mi dai siguranța eşecului? Nu-i nici o afacere! Dar ştiu că nu vei da greş. Ai în fața ta toată eternitatea, şi nu se poate să nu produci măcar o singură informație interesantă, oricât de mult te-ai strădui să n-o faci!

— Atunci îmi voi făuri alt țel, s-a înverşunat Murray. Nu mă voi distruge, ci voi încerca să te umilesc pe tine. Voi găsi ceva la care nu numai că nu te-ai gândit, dar la care nici n-ai fi putut să te gândeşti vreodată. Voi căuta să aflu cel din urmă răspuns, dincolo de care nu mai există nici un fel de cunoaştere.

— Nu înțelegi natura infinitului, l-a mustrat calmă Vocea. Poate că sunt destule lucruri la care nu m-am gândit încă, dar nu există ceva ce nu pot şti.

— Nu-ți cunoşti începutul, a murmurat Murray gânditor. Chiar tu ai spus-o. De aceea, nu-ți poți cunoaşte nici sfârşitul. Acesta va fi obiectivul meu şi cel din urmă răspuns. Nu mă voi distruge. Te voi distruge *pe tine,* dacă nu vei reuşi să-mi vii de hac înainte.

— Aha, ai ajuns aici mai repede decât se obişnuieşte! Credeam că va dura mai mult. Toți cei pe care îi aduc cu mine în lumea gândului etern şi perfect nu plănuiesc altceva decât să mă distrugă. Numai că acest lucru este imposibil.

— Am la dispoziție toată eternitatea...

— Atunci încearcă! a rostit Vocea impasibilă, după care a dispărut.

Dar Murray îşi găsise țelul pentru care merita să lupte şi era mulțumit. În fond, ce-şi putea dori *orice* Entitate, conştientă de eternitatea existenței sale, dacă nu un sfârşit?

Ce altceva căutase Vocea, timp de miliarde de ani? Şi de ce crease inteligența şi apoi alesese anumite specimene din cadrul ei, punându-le să gândească, dacă nu pentru a o ajuta să-şi găsească sfârşitul? Şi Murray şi-a jurat în sinea lui că numai el, el singur, avea să reuşească.

Meticulos, cu infinită grijă, dar şi cu sufletul legănat de bucuria unui scop precis, Murray Templeton a început să se gândească.

Avea timp berechet.